

Documente vechi

pentru istoria nationala Transilvania.

Diploma nobilitara pentru familia romanesca Candea (Kende)

Albertus Dei gratia Romanorum Rex semper augustus, ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, e. c. t. Rex, et Dux Austriae e. c. t. fidelibus nostris Capitulo Ecclesiae Albensis Transylvaniae salutem et gratiam. Cum nos tum pro fidelitatibus, et fidelibus servitiis Joannis dicti Kende de Malomviz, et Ladislai filii ipsius, nec non Kende filii Kende de eodem, nobilium at dicitur Valachorum nostrorum, districtus nostri Haczeg appellati, per ipsos primum sacrae Coronae dicti Regni Hungariae, quondam serenissimo Domino, Sigismundo Romanorum Imperatori, ac praefati Regni Hungariae Regi, Patri, et socero nostro, felicitis memoriae, in plerisque suis, et eiusdem Regni Hungariae agendis, et expeditionibus, demum nobis solium, et Regimen praefati Regni Hungariae opitulamine coelico adiacentibus nostro Culmini possetenus exhibitis, et impensis, tumque propter instrumentorum literalium eorum super possessionibus, et Juribus ipsorum possessionariis confectorum in nuperrimo nefandissimorum Turcorum, ipsas partes nostras Transylvanas hostiliter invadentium, et vastantium introitu amissionem, ut fertur, et deperditionem possession: ipsorum Joannis, ac Ladislai Kenderesque, et Nicolai filiorum suorum, nec non Kende filii Kende videlicet Malomviz praedicta, ac Malomviztorok, Sebestorok, Sztragyel, et Szabathfalva nuncupatas in praedicto Districtu Haczeg et comitatu de Hunyad habitas, in quantum pacifico dominio ipsorum progenitores a dudum perstitisse, ipsique Joannes et filii sui in unius

directe medietatis, alterius vero similiter aequalis medietatis praefatus Kende filius Kende persistere asseruntur, de praesenti, eidem Joannis et Filiis Kende persistere asseruntur de praesenti, eidem Joanni et Filiis suis, demum tamen ipsius Joannis quoad ipsam unam medietatem, quoad aliam vero similiter medietatem possessionum praedictorum annotato Kende Filio Kende ipsorumque haeredibus, et posteritatibus universis, praeterea possessionem Onchokfalva vocatam, jam factorum Joannis et filiorum suorum, ut dicitur emitiam, in cuius similiter dominio, idem Joannes et sui filii quiete existere narrantur, eidem Joanni, et filiis suis duntaxat, et modo simili ipsorum haeredibus praemissis ita, prout praenarratur, stantibus, et se habentibus, vigore aliarum literarum nostrarum donationalium exinde confectarum, novae nostrae donationis titule in perpetuum contulerimus, velimusque ipsos in earundem dominium legitime facere introduci, igitur fidelitati Vestrae precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente Mursina de Demsess, vel Dionisius de Zentgyorg, ac alter Dionisius de Chula, seu Michael sive Ladistans filius Michaelis de eadem aliis absentibus, homo noster ad facies praedictarum possessionum Malomviz ac Malomviztorok, Sebestorok, Sztragyel, Zabathfalva, nec non Onchokfalva vocatarum, vicinis et cometaneis ipsarum universis, inibi legitime convocatis et praesentibus cedendo introducat ipsos Joannem et filios suos, nec non praefatum Kende filium Kende in dominium earundem possessionum Malomviz, ac Malomviztorok, Sebestorok, Sztragyel, et Zabathfalva, nec non Onchokfalva vocatarum, easdemque quoad unam at praefertur medietatem directam eidem Joanne et filiis suis, excepto praedicto Michaeli (sic), quoad aliam autem

similiter aequalem medietatem praelibato Kende filio Kende, item praedictam possessionem Onchokfalva ipsorum Joannis et filiorum suorum, ut praemittitur emittiam, eisdem Joanni et filiis suis tantummodo sub modis, pactis, et conditionibus in praeallegatis aliis literis nostris donationalibus contentis, et specificatis statuatur praemisso novae nostrae donationis titulo ipsis incumbente perpetuo possiden: si non fuerit contradictum, contradictores vero si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatos Joannem, filiosque ipsius et praefatum Kende nostram personalem in praesentiam, ad terminum competentem, contradictionis eorum rationem reddituros, et post haec huiusmodi possessionariae introductionis, et stationis seriem; ut fuerit expediens, cum contradictorum et evocatorum si qui apparuerint, vicinorumque et cometaneorum, qui ipsi stationi intererunt, nominibus ac termino assignato, eidem nostrae personali praesentiae fideliter rescribatis. Datum Budae, secundo die festi Beatae Dorotheae virg. et martyris, ao Dni millesimo, quadringentesimo trigesimo nono.

Lect'a

L. S.

ab extra appressi

Dorso huius mandati de peracta statione haec habentur inscripta: „Homo Regius Ladislaus de Chula, capitularis Decanus Lucas de Vaya cometanei Bauch, Sebesel ac Ladislaus de Kloptiva, Batoch de eadem istis contradiximus (sic) nobilem virum Joannem Kende de Malomviz, et coram aliis cometaneis . . . . . et alias . . . . . ad villas Zabathfalva, ac Malomviztorok, nec non Malomviz et Sebestorok, nec non Oztragyel contra quas non fuit contradictum. Item cometanei Onchok Sylvae . . . . . Ostroni, ac Ladislaus de Kloptiva . . . . . mediam partem praedictae villae onchok . . . . . filii Buda Dionisius nomine, ac Joannes, nec non Demetrius de eadem villa, quartam partem alterius medietatis contradixerunt, prout de eadem villa

ad alias tres partes introduximus, praedictum Joannem Kende, et filios suos introscriptos nemine contradicente.“*)

1439-

Datum in nostro descensu campestri prope Vadum Tydewrew, in festo exaltationis S. Crucis anno Domini 1439“ — Alberti Regis mandatum contra Georgium Lópes Eppum Albensem, vi semet vajvodae Tranno Desó de Losoncz opponentem de libera migratione Jobbagionum in medium Saxonum emanatum.**)

1440

Michaelis abbatis de Kercz Literae, e quibus evenit, quod vajvoda Transalpinus, quemdam Michaelem, qui se Plebanum in Tergovistia adserit, ad monasterium in Kercz intruserit.

Ex authographo Instrumento notarii publici, Edidit Fragn, Eder in Felmero p 56.

1442

Magnifico virò Laurentio de Hedervára Regni Hungariae Palatino! Dno eorum honorando Gregorius Bodo de György et Nicolaus de Vizakna vice vajvodae Tranni debitam reverentiam, cum honore noverit magnificentia, quod Mico Johann de Hunyad inter caeteros homines praesentium Trans. vajvodae Dno nostro metuendo personaliter adhaerente, nobis una cum earundem partium Trannarum nobilibus ad congregationem eius t. conen: eorundem nobilium et secularium, ac saxonum ipsarum partium Trannarum expeditionibus perficendis, die unica quasimodo-geniti in ao Dni 1442 praeterita Thordae factam convenien: Petrus de Kemer pro nobili Dua Elisabeth vocata consorte sua e. c. t.***)

*) Originale exstat in archivo Capituli Albensis Tranniae. In Transumto Capitulari anni 1756 possidet D. Franciscus Kenderesi de Felsőzállás-pataka.

**) Originale in Tabulario nationis saxonicae. Fragn. edidit Eder in Felmer p. 75 innuit et ibidem p. 104.

***) Fragmentum hoc exstat in coll. msta Josephi Benkő, qui illud a Josepho Dobo de Alba-Julia obtinuit.

CUVENTULU DE SALUTATIUNE

al Protopopului Gr. M. catra Escelentia sa D. Metropolitu Allesandru Solutiu de Carpenisii, in Maiu 1854.

Escelentia

Prea Luminate, si Santite, Domne Archiepiscope!

Etern'a lui Dumnedien dereptate, carea nu inceta a gati midiloce de scapare pentru cei asupriti, spiritulu tempurilor mai noue limpeditu de sgr'a ruginatíelor preiudecie ale seculilor barbari si celu plenu deacele ambe luminatulu geniu al inaltiatului, cavaleresculu nostru Imperatu Franciscu Iosefu I. farimase in ultim'a epocha catusiele cele de sute de ani puse, si prein varie nedereptati de'n seculu in seculu mai ingrosiate pre braciale natiunei romane. Mai remasese inca se i-se recunosca autonomi'a relegiunei seu basericeei ei, pre'n restaurarea dreptului de a se guberná, si a se conduce pre sene insasi catra scópu relegiunei si al basericeei, — a dereptului Metropoliei si al Archiepiscopatului, carele inca-lu subtrasesera tempurile nepartenitorie, — — si

Eta ca in dilele dein urma, prein marile vertuti ale Escelentiei Tale, fú intru recastigafea acestui dereptu de atat'a insemnate ajutorata, si de catra apostoliculu, Prea-evlaviosulu, si bunulu Monarchu Franciscu Iosefu I. fú repusa natiunea romana si mantuitori'a ei religiune, religiunea romana unita, in cuprensulu gloriosei Monarchiei Austriace.

De'n anii teneretieloru, si dela intrarea in vij'a Domnului dedatu a lucra in sinceritate si cu zelu apostolicu pentru natiune si religiunea ei, cu barbatesca constantia portandu grautatile intempnate, cu rara intieleptiune delaturandu piedecele opuse, si cu anima resoluta infruntandu - Te cu contradictiunile inimice, ca un adeveratu urmatoriu al marelui pastoriu, si Mantuitoriu al omenimei Christosu — Escelentia Ta pre'n nem'truruptele staruintie recastigasi relegiunei si natiunei romane acelu dereptu, dupa carale de si cu inima ardiectoria ofta totu Romanulu, inse carele si cei mai cutedia-tori inca totu numai intre piale desideria-lu numerau, acest'a é dereptulu metropoliei si al archiepiscopatului.

Acum dara fundamentulu stralucitulu edificiu morale, intru carele are se se formeze edificiu

religiunei si al basericeei nostre romane unite prin inaltele vertuti ale escelentiei Tale e pusu. Tiena Ti Dumnedieu sanetatea, ca pre acel'a se poti zidi spre binele clerului subordinatu, si infflorirea natiunei romane. Inmultiesca - Ti Dumnedieu anii vietiei Escelentiei Tale, ca precum pentru depusulu fundamentu acum, asia odata pentru indeplenitulu edificiu pre acela, se Te poti bucura. — Tiena Dumnedieu pre inaltiatulu nostru imperatu Franciscu Iosefu I., dela carele ne veni noue acésta bunetate, ca si celealte multe; si-i spriginesca Dumnedieu inaltulu Tronu, pentru stranepotii de strane-poti in seculi fora de numeru. — Se traiesci Escelentia Ta intru multi ani fericitu! Se traiesci spre a clerului si a natiunei romane fericire!! Vivat!!!

Gratulatória clerului teneru Blasianu
 tienuta in 21. Maiu catra ess. sa noulu mitropolitu romanu de Alba-Iulia.

Escelentissime Dmne A. Epp, scl.

Caldurosele simtiri ce au patrunsu inimile nostre, candu preste orisonulu romaniloru se invederescu radiele conducatoare la limanulu fericirii, in cea mai viia colore, ne inpunu santa datorintia ca sa aducemu sertfa si multiamita provediunii pentru totu ce vedemu. —

Dupa o invocatiune catra muse urmeza:

„Intru adeveru Escelentissime! Candu cugetamu mai seriosu despre neobositele osteneli, cu care, asemene cerbulu insetatu de fericirea turmei, te ai luptatu, ne simtimu pauperi de cuvinte deajunsu spre ale enumera d'impreuna cu folosulu loru, si cine va pute lauda deajunsu propasirea sufletesca si natiunala, intru carea ne conduci pe calea ducatoare la dorire, unde a sosi fara gratia Imperatoriului si activitate Escelentiei Tale nici puteamu spera. — —

Pecandu fragila nostra naie, fara conducatoru batuta de valuri, era amenitiata de periculu fran-gerii, din mila lui Dieu, invoirea gratiosulu Imperatoru, caldur'a romaniloru intru fericirea bisericii, Te ai aratu curagiosulu ei conducatoru, — prefacandu, totu ce mai nainte era durerosu, mistuitoriu si greu de suferitu spre multiamirea nostra, intru rezultate dorintii amasurate, pe care viitorimea cu dulci suveniru le va imbratiosia.

Prin merite, credinția ca tra Augustulu Tronu si zelulu natiunei, ai ajunsu acolo unde piu ilu desiriu alaturoru tea speratu, si spre remuneratiune cu acestu aplausu tea condecoratu — si nu e mirare, ca-ci de o parte credinția ca tra tronul si amorulu de virtute, — chiamarea A. pastoresca si flacara natiunei, cu lauri de mare pretiu le incununi, si asia le impreuni, catu, in care ai fi mai escelentu, e cu greu a judeca.

Aceste, de si erau amenintiate prin furia feliciteloru tempestati, — totusi bunul Monarchu, ca atatea crunte ostenele ale natiunei se nu fie sedarce ni nunumai lea incununatu cu atatea insemne de bucurie, dar nu a lipsitu ale sigila cu gratia acésta a sa deunde romanimeii resare foutea fericirei. —

Er clerulu, a caruia inima ai venatu, se rapese de entusiasmulu bucurii, — vediendu in mediloculu seu esemplulu marinimositate, in fruntea sua modelulu virtutii, care de tempriu ei promitte unu dulce resnetu. — Elu redica rugatiuni ca tra ceriu ca in grátia Maiestatei Imparatesci afla atmosfer'a fericirei sale, si ca lea denumitu spre buna starea bisericii carei ia datu insamneata, pe care din secolu a fostu perdutu din somnu; tredinduo, iau aratatu campulu primaverei salutat de aurora, cu bratiu puternicu aparanduo, ia datu insemnatulu sboru ca tra in florige. —

Cumca ai plinitu escel. chiamarea de pastoru luptariu prin credinția in Dieu si ca tra tronul Imp., vie dovada va fi si partea ce ai luatu, afara de alte intreprinderi energice, la redicarea celoru 2 episcopate si a metropoliei, care lucrandu pe calea armoniosa in viea Domnului voru redica romanimea spre intarirea tronului si a regeiunei, a carei ultime purtare de grije 'ti este concredita, — nici fara succesu pen truca mai tare 'ti jace la inima, decatu bunastare a turmei pe care prevedintia tia incredintiatu. —

Aflamu o mangaiere, ba ne tienemu cei mai norociti, decandu te vedemu in mediloculu nostru, si o pia considerare de virtutele escel. Tale ce sau domiciliatu in pepturile nostre, da sperantiei nostre aripi ca tra limanulu fericirei. — Ne bucuramu de insemnatatea sarcinei A. pastoresci, a carei greutate o porti, cu atatu mai multu cu catu ne simtimu obligati cu jertfe Ddeirii, ca-ci s'a induratu a ne darui unu asia bunu si activu A. pastoru, carui putemu incredintia cele mai pretiuite ale nostre. —

Oh de 3 ori fericiti, caroru ne este ertatu a ne convinge ca nobilitatea virtutiloru antice, n'a degeneratu in peptulu romanu! Viu esemplu e in triumfulu presentu. — Unu echo resuna din elu: simtirile curate suntu averea mea.“ — Spre acestu scopu amesuratu conditiunei nostre asternemu innaintea Escelentii tale lamur'a simtiriloru nostre, care voru presenta es. Tale tesaurulu nostru, si totu atatea semne de supunere, respectu si reverintia fiiésca. —

Adeverata si mai brilanta avere decatu aceste se sacera din nobilati cunostintia, care cu mangaiere eti spune: si odichnitu! caci ai traitu in folosulu publiculu. — ai facutu destulu chiamarei si ai meritalu a fi protegitu de secululu cerescu. —

Pentru care cu inima inflacurata prevedintia o adoramu! ca se binevoiésca a'ti lungi spatiulu vietii virtutiloru ce le ai documentatu, pentru biserica si natiune, se te apere! ca de merite caruntu numai se pasiesci la etern'a patria lasandu amintirea loru de altaru natiunei. —

Totu de o data te rogamu! ca precum pana a cumu, asia si de aci inainte condusu de tari'a caracterului se bine voiesci a primi sub arip'a binefaceriloru pe toti aceia, carii asudandu alérga pe muntele Parnasului. Se protegi bunule Mecenat pe cei carii imbratiosiedia cu sete ceresculu odoru alu Minervei. —

Ddeule atotu puternice! prin alu teu auspiciu se porta aceste tote! Privesce cu ochiulu compatiimirii la miser'a natiune, — si varsa in peptulu de Parinte tari'a bratieloru lui Castoru, ca cu barbatia se pasiesca pe spinos'a cale, din secli ne umblata! si ne concede, se ne folosimu de activitatea si virtute bunulu A. pastoriu, ca sperantia, nostra ce de atatea candide promisiuni se nutresce, cu felice reesire se fia incununata si cu florea vietii, —

Trimiteti darulu Ddeirii peste scutul Austriei, ca lumin'a ce o resfiréza peste orisonulu nostru cu favorea ce ni o arata se representedie viitoriului unu sóre binefacatoriu, ale carui radie la posteritate se fia o pia memoria de cele trecute, amore ca tra virtute, si cultura si supunere ca tra Tronu! Angelulu aperatoru se ferésca vietia imperatului nostru de ori ce atacu, ca cu cautare parinteasca privehindu asupra nostra se védia ca bratiulu romanimeii si altariulu bisericii ei cu astfelu de flori va se lu decoreze.

Vmbrestene cu ajutoriulu celu santu! ca cu pasi securi se procedemu la implinirea promisiuniloru pe calea fericirei! si din fructutul credintii, sperarei si alu dragostii, se impletimu cu totii cunune de multiamita spre marirea numelui teu in eternu! —

Dupa scésta urma un imnu. —

ВІАЦА ЕПІСКОПІЛБІ ВЪЛКАН.

(Ърмаре.)

Пе тѣмъла фомегей кѣте шѣ че пѣтерніче ажѣторе а фѣкѣт, аратѣ скрісоріле дѣпѣ тоарте афлате. — Кѣте мѣі де флорінѣ date спре ажѣторѣла чѣвѣлор орѣданѣ сѣрачѣ шѣ месерѣашѣ ка се поатѣ дѣкѣпѣ дѣ корпорѣчѣнеа де месерѣе, перѣрѣ пе ла еѣ. — Шѣ кѣте сѣме кѣ мѣіле с'ав еспендат дѣ каѣса шѣіреѣ? Ачестеа тоате дакѣ ессекѣторѣі тѣстаметѣлѣі леар фаче пѣвлѣкѣлѣі кѣпоскѣте дѣн скріпѣтеле Епѣскопѣлѣі дѣ Zіѣрнале, с'ар мѣіра орѣ чѣне ла че grandioase сѣме се сѣіе. Кѣдѣі сколарѣі сѣрачѣ сѣв ажѣтат дѣ Решедѣнѣла лѣі кѣ вѣпт, вѣстѣмѣнте шѣ кѣрдѣі, фѣрѣ деосевѣреа релѣціѣней пѣлѣ ла тоартеа лѣі, кѣчѣ тѣнерѣі стѣденѣдѣі орѣі карѣ шѣтіа кѣ дѣнѣрѣеа е лѣберѣ ла Епѣскопѣла Вѣлкан, кѣм де комѣнѣш ешѣсе дѣн провеѣрѣвѣ: ла епѣскопѣла пѣнѣтрѣ хѣртѣе шѣ кѣрдѣі сколаре. — Пе кѣдѣі карѣі аз ѣспрѣвѣт сколеле, ка сѣ се поатѣ дѣлѣла ла градѣрѣі акадѣмѣче, кѣ марѣі сѣме де ванѣіа ажѣтат. Жѣнѣмеа романѣ стѣдіосѣ ешѣнд дѣн вреѣнѣ інстѣітѣт кѣ зел шѣ фок націоналѣ дѣнѣстратѣ афла ла ел чеа маі кѣлѣдрѣосѣ прѣмѣіре, конѣвѣчере шѣ ажѣторѣі ла дѣнѣренѣдерѣі фолосѣіѣре, дѣнѣсфѣлѣндѣі спѣрѣітѣла фрѣдѣіетѣдѣіі, шѣ ал комѣнѣпѣ ферѣчѣірѣі. Дѣн фѣатѣрѣіле лѣі кѣрѣеѣв мѣіере шѣі пѣктар, атрѣѣеа пе тоѣдѣі сѣ се арѣнѣче сѣнтѣі арѣпѣіле лѣі. Ферѣскѣ Dzeѣ сѣ фѣі черѣтатѣ елѣ дескѣрѣжат орѣітрактатѣкѣ аспрѣме деспоікѣі пе чѣнеѣа. — Дѣн кѣте мѣі іа стат лѣі вѣвлѣотека чеа таре кѣ прѣнѣѣторе де чеі маі парѣі шѣ вѣстѣдѣі авѣкторѣі кѣшѣтѣігандѣі дѣн дерѣіле стрѣіне, каре дѣнѣпѣ тоартеа са о тѣстѣі дѣнѣпазілѣі сѣв фѣндат дѣн Беіѣш, шѣі ачеа, се авѣгрѣсѣ делѣа скопѣла шѣ іntenѣцінеа фѣндатѣорѣлѣі, дѣн контра дренѣтрѣілор, шѣі акѣтм, заче арѣнѣкатѣ дѣн кѣнѣіде, дѣнѣтрѣн зѣгѣіѣ ал ачеіаш рѣshedѣнде, карѣ шѣі а кѣрат чѣне о воіѣт дѣн трѣнѣса, пѣте шѣі спре вѣндереа пѣнерѣлѣі, акѣтм кѣнд маі таре стрѣігѣі дѣнѣіла секѣлѣлѣі дѣнѣпѣ лѣмі-

пареа дѣнѣвѣдѣтрѣіі, шѣі шѣііnde; шѣі деспре каре вѣвлѣотека акѣтм се поате зѣче: Per libros cimices currunt, per scrinia mures. Nos mea lectores, Biblioteca habes.

Дѣн ачесте се поате апрѣіат вѣдѣ: кѣ Вѣлкан а фост адеверат мѣченате шѣііndeлор, шѣі ал дѣнѣвѣдѣцілор, пѣрѣінте сѣрачѣлор, шѣі соареле чѣла лѣмінат пе орѣзонѣла націѣнеі сале.

Дѣнѣсѣ ачест пѣнѣтрѣіорѣі вѣрѣват дѣн зѣчѣмеа чеа маі де пе зрѣтѣ а апѣлор епѣскопѣіеі сале дѣнѣкѣнѣпѣ дѣрѣнѣціа шѣі лѣбералѣтатеа са, кѣ фѣндѣчѣнеа дѣнѣпазілѣі дѣн Беіѣш, пѣнѣтрѣі маі вѣзна дешѣнтаре шѣі лѣмінарѣ а сѣрачѣі тѣнерѣімі рѣмѣнѣштѣі, шѣі маі кѣ самѣ а сѣпѣшѣлор сѣі дѣн Dominѣіл сѣз (—), каре фѣндѣчѣне есте зрѣтѣмеа рѣеа: Nѣмаі едѣфічѣіла дѣнѣпазіал зѣнде локѣвѣск шѣі профѣссорѣі дѣн рѣдѣкѣі кѣ 10,000 фл. валѣталѣ. Іарѣ пѣнѣтрѣі саларѣіла зѣнѣі дескѣлініт дѣнѣкѣторѣі, шѣі алор 7. профѣссорѣі, пѣнѣтрѣі консерѣвѣчѣнеа едѣфічѣіе-лор, шѣі пѣнѣтрѣі пѣнеа каре 50 де сколарѣі дѣн тоѣт анѣла о прѣмеск, а ашѣзат капѣітал де 75,000 фл. арѣпѣнт, шѣі дѣнѣкѣі нѣ і са вѣзѣт а фѣі де ажѣнѣс, чѣі дѣн анѣла чѣла маі де пѣнѣрѣтѣ ал вѣіеѣі сале, кѣ тѣлѣте спѣсе едѣфікѣтата са тоарѣі пе рѣіла Холлор пѣшѣіт, о а лѣсатѣі ачелѣі дѣнѣпазіѣі анѣме ка дѣн. вѣнѣітѣла ачеіаш торѣі тѣлѣдѣі сколарѣі се аѣвѣ пѣне пѣнѣтрѣі маі зѣшорѣта сѣвѣсістѣнѣдѣі а кѣрѣі вѣнѣіт пѣшѣі маі де мѣілок е жѣдекат ла 5000 фл. арѣпѣнт, шѣі, дѣрере! шѣі ачастѣа тоарѣі е ка десѣѣтѣтѣ делѣа іntenѣцінеа фѣндатѣорѣлѣі сѣз алѣі Вѣлкан, дѣнѣпѣ торѣеа лѣі. —

Дѣн тѣмѣрѣіле фрѣнѣчѣштѣі, кѣт аз жѣртѣіт пѣнѣтрѣі статорнѣчѣіреа пѣчѣі ачест пѣнѣтрѣіорѣі епѣскоп, шѣіітѣт есте дѣнѣіnte глорѣос домініѣорѣіеі касе.

Кѣнд сѣз ескат зѣіреа дѣн комѣітѣтѣла Арѣдѣлѣі дѣн анѣла 1834 тѣлѣте спѣсе аз фѣкѣт, шѣі пѣтернѣіче рѣпрезѣнтѣчѣнѣі аз скрѣіс ла локѣрѣіле маі дѣнѣпѣлѣте; пѣрѣреа лѣі деспре фрекѣтрѣіле релѣціонаре аз фост пѣшѣі маі аколо дѣнѣітѣітѣ: ка орѣі дѣі кѣм романѣі се фѣіе дѣн о коалѣчѣіне комѣнѣкѣтѣ, ка сѣ се поатѣ маі пропорѣціонат дѣнѣілѣі кѣлѣтѣіѣа шѣі рѣшѣі дѣн рѣкѣнѣшѣтѣнда Еврѣпѣі.

Шѣі пе лѣнѣгѣ тоате пѣнѣшѣтрѣелѣе спѣсе фѣкѣте дѣн емоѣлѣментѣла пѣвлѣк алѣ релѣціѣнеі шѣі націѣнеі сале шѣі алѣте фачерѣі де вѣіне, нѣ сѣз зѣітат пѣнѣтрѣіорѣіла епѣскоп нѣіче де рѣденѣіле сале, кѣрѣора, кѣтрѣі капѣтѣла вѣіеѣі сале, ка зпѣрѣі карѣі пе дѣнѣсѣла ла сѣлѣвѣчѣініле вѣтрѣінеѣелор дѣн кѣзѣта маі де а проане, шѣі маі крѣдѣнѣчѣос, сѣі нѣ фѣі фост аша

таре алипит, ши плекат, кѣт маї не зрѣтъ кѣ нимика ая съз нѣ пѣтеа диспѣне, ши маї grandioase дѣвѣ пѣтъдѣри лѣса паѣвѣнеї сале, ши сѣрачеї ромѣнїмі. — Дѣсѣ доарѣ нѣ кѣ недрепѣтъ а дѣвѣстрат кѣ атѣтеа вѣзѣри ши не рѣдениїле сале, кѣ каре пот фї инвѣиват дѣдестѣлате пѣнѣ ла моарте, нѣмаї дѣтрѣ а тѣта е дорере деспре вїнеїе рѣдениїлор сале дїн венїтѣ епископатѣлї романї економїзат, кѣ негодїї лѣї romanї фїїнд, фѣцїфї де преот роман арделеан, сѣят ши вор фї доарѣ пѣнѣ ла моарте нептрѣ дѣлчеле сѣвенїр ая зкїзїлї сѣз; декѣтъ негодїї ачестор негодїї аї лѣї, кѣт се vede кѣ dominїєри дїн тѣнї romane ерезїте, вор фї пѣте орїче алѣ, нѣмаї romanї нѣ (!), нїчї акѣт воїнд а штї чева де romanї, ши крескѣдї фїїнд дела тамѣ, іарѣ дїн вїнеїе епископѣлї Драгомїш ромѣн, нѣ ромѣнеште крескѣтъ, се аолѣ амалгамїзатї кѣ кѣсѣторїї маѣїаре.

Де комѣн се зїче, кѣ моартеа отѣлї есте аша кѣт іа фост ши вїада, ши маї тодѣазна е адеверат, че преодїї пѣсторїєсѣлетештї, дїн вїада попорѣлї маї апїрат пот кѣпоаште, възѣнд ши ешїреа лор дїн лѣте. Епископѣ Вѣлкан, от кѣ статѣрѣ де шїжлов, кам негрїчос, ши пропорціонат ла трѣп, кѣ неште фрѣтседе патѣрале атрѣгѣторе, плѣвѣте, акѣрѣїа вѣзе маї тот аша ера респїкате пѣдїн, ка кѣт кѣ оарече, дѣлчє ши одїхнїгоаре дѣдестѣлїре ар зѣтѣвї а рїде, дѣ тоатѣ вїада са ка епископ, се зїче а нѣ фї фост естраординарїе апїрїе де тѣвїе. От кѣ сѣлет одїхнїт, пѣдїн сѣвѣс вїадѣ патїмїлор трѣнештї, кѣтпїят ши стѣлператѣ ла кѣ фада тодѣазна серїнѣ, ши вѣнд се пѣреа а фї тѣвїос, ши ворвїа аспрѣ, кѣ ішнїиторѣлѣ ши тареле лѣї кѣвѣнт, детонѣторѣ, дѣкредїнд пѣдїн фрѣптеа, аша кѣт, каре нѣл кѣпоаштеа възѣндѣл, дѣ пѣтеа сокотї тѣвїос; іарѣ ел кѣзѣтѣнд дрепѣт дѣ фада челѣї кѣ каре ворвїа дакѣл vedeа не от стѣндѣ копѣс дѣпайнтеа лѣї, зѣтѣвїа а рїде ши арѣта кѣ тѣвїа дѣ дѣнсѣл п'аре док. Тестаментаѣ съз шї; лѣв фост фѣкѣт дѣкѣ дѣ анѣ 1833 кѣ 6 ані дѣпайнте де моарте, дѣ каре а дїспѣсѣ деспре тоате фѣндѣвѣнїле Дїечесеї, ка се нѣ пѣтїеаскѣ скѣдере, фѣарте дѣделепдеште ва сѣ нѣл дѣтїмїне моартеа негата. —

Аз авѣт дѣсѣ ши ачест вѣрват але сале пѣказѣри дѣ вїадѣ, ка ши тодї тѣрїторїї, дѣ ані епископатѣлї маї дїнтеї. Ера пѣрѣт ла Маїестате де інімїчїї сѣї, ачеїа, карїї інвїдеа вїртѣїле лѣї челе раре. Пела анѣл 1820—1822 токѣта сѣзрѣтѣл жѣшїте ая комїтатѣлї а пѣртат шї продес пїлїѣ

де тѣлте поте моралїчештї, де карактерѣл лѣї дѣжѣрѣтоаре, дѣ каре ши дїн клер аз фост шїї местекадї; дѣсѣ дѣ зрѣта сгрѣнселор інквїзїдїїнї, дѣпайнтеа трѣпѣлї трїзмѣнд, дѣпѣ че дела Маїестатеа са довѣндї факѣлтаре дела неденсїреа кавїлаторїлор дѣлагорї, ш'аз рѣденѣт неїзѣндїгоа реле патїмї дела аша фанте реакдїонарїе, ши іа трапѣт ши не ачеїа ка не фїїї сѣї; тѣкар кѣ еї аз рѣмас тот інімїчїї лѣї пѣнѣ ла моарте; маї не зрѣтъ ачештїа сѣшїїндѣ ши клерѣлѣ дѣ партиде знїзрѣнї ши арделеанї, лѣкра асѣпра епископѣлї сѣз. Ма не канїї ачестеї партиде іа фѣкѣт канонїчї, нѣмаї ачеа а грешїт кѣ і а інаїнат кѣ постѣнѣереа ачелора карїї аз фост маї демнї ши лѣї фїделї, ши статорнїчї кѣчерїгорї пѣнѣ ла моартеа лѣї, та ши дѣпѣ моартеї.

Ачаста партидѣ дѣ анѣ де не зрѣтъ ал вїедїї лѣї ла фост деферїт ла Маїестатеа са, кѣ аз дїссїнат фѣндѣчїзїнїле Дїечесеї, ши ш'а пердѣт мїнтеа ши аша е де лїнсѣ се ісе деа вїкарїз пїенїпѣтерїт сѣфараанѣс. Ачестеа вѣтрѣнѣл Нестор възѣндѣле ши оффїчїос шїїїндѣле, ши інтересадїї маї ѣе а проане черкѣндѣле: епископѣл латїн Франдїск Лаїчак, знїл дїнтре дѣнтересадїї, каре ачестеа ле аззїї дела канѣлѣ ачестеї партиде кѣзѣтѣнд кѣ кѣ адеверат ш'а пердѣт мїнтеа, а мерс ла зїсѣл епископ, сѣ се дѣвїнѣгѣ, адеверат е кѣт лѣї іа спѣс; знѣ дѣтрѣнд, салѣтѣ не венерандѣл вѣтрѣнѣл епископ. Іарѣ епископѣл Вѣлкан дѣпѣ датїна са дѣ тоѣтѣ вїада авѣгѣ зїсѣ: Domniata чїне ешгї? Ез сѣнт Франзїк Лаїчак, епископѣл romano католик ал Орѣзїї марї. Вѣлкан респїсїсе: „Сѣ штї фрѣдїата дарѣ кѣ ез сѣнт Самѣїа Вѣлкан епископѣл треко католик ал Орѣзїї марї, humillimus Servus ши маї тѣлте а ворвїї нѣ вої. Ачестеа аззїнд Лаїчак саз рѣшенїт одатѣ ши кѣзѣтѣнд дѣ фада серїнѣ а вѣтрѣнѣлї Нестор дѣнтре епископї ши аззїнд ши кѣвїнтеле humillimus servus кѣ датїнатѣл compliment de деспѣрѣдїре, ешї дїн касѣ ши се дѣсе сѣїт, еарѣ, Вѣлкан рѣмасѣ серїн ла фагѣ. Зїсе аної Лаїчак сѣї кѣпоскѣдїлор: нѣ е адеверат че ам аззїт ез деспре Вѣлкан кѣ ш'ар фї пердѣт мїнтеа, кѣ дѣнсѣл ши акѣт ла адѣнчї вѣтрѣнеде е чел маї дѣделепт полїтїк.

С'а дѣтѣшплат дѣсѣ, дешї дѣ тїшпѣл епископїеї ачестѣї пар вѣрват, кѣ шїї тїперї ши оаменї мерїтадї, п'аз пѣтѣт авѣ патродїнїз ши мерѣере дѣпайнте, маї вїртос нептрѣ шїїї не карїї ії ва демаска історїа. — Нептрѣ ачеста аз асѣпрїгѣ серїна ачестѣї вѣрват вїадѣ пѣказѣрїле, нептрѣ

ачеста а тревзіт съ еасъ де съв пъріентескѣ лзі патрочініѣ тѣлді аелші ші днвезаці върваді романі. Езъ свѣскріскѣ кѣ дѣлскѣ дѣлѣлнѣд ла презвѣларе кѣ карета маі не де парте, нѣ о датъ лам аззіт кѣ дѣрере зікѣнд: (bate шаоа) тѣ тѣлді оамені вѣні ші днвезаці аз тревзіт съ теаргъ де лѣнгъ міне пентрѣ . . . дѣлскъ съптем оамені!! Пентрѣ ачаста вестітѣл Шінкаі тревзі се пѣрѣсѣскѣ а ачестѣві меченат рещедіуцъ, каре се не се фі дѣлѣлнѣд, онѣрїле лзі ачесте предрїте, каре ші асѣзі трек прїн не кѣдетате катастрофе ші а ле поседеа нѣ пѣтем, ші дакъ н'ар фі фост стоарсе дїн тѣлїле лзі Вѣлкан пентрѣ прївате інтересе, кѣм арѣтъ тѣлнѣл, де тѣл ар фі везат лѣміна прїн спеселе Вѣлканіане.

Съв ачет епіскоп семінарїѣл domestік, де Ігна-Даравант предечесорѣл лзі прїн Маїестатеа спре крештереа тіперїмеї сколаре романе, се маі адѣлгъ кѣ фѣлѣлнѣдї поаз. Мечѣ, оффіціал дїн домініѣл епіскопеск Беїш, пѣсе фѣлѣлнѣне пентрѣ крештереа де дої алѣмні; ведѣва лзі Кава Іоан тѣчеларїѣлзі орѣдан дндемнатъ де епіскопѣ Вѣлкан ші де канонїкѣ Корнеї, кѣ сѣфлетешї пѣтретѣлте пѣсе фѣлѣлнѣне тестаментарѣ, пентрѣ крештере де 4. алѣмні. Інспекторѣл ші фостѣл афіне ал епіскопѣлзі Вѣлкан, Іоан Гедде де Гїролд а лѣсат о касъ маре дѣлп моартеа са не партеа ачестѣві семінарїѣ, дїн а кѣрзіе венїт се креск 6 тіперї дн ачелаш семінарїѣ. ●

Ачест стрѣлнѣчїт върват, меченат, стѣлп ал націѣнеї романе, дн тоатъ віаца са ла 12 оре тѣлнѣка прѣлнѣл сеѣ, ші чїна ла 7 оре, каре де нѣ ера атѣлчї не мїнѣт гата, се ведеа а фї неодїхнїт, лѣлнѣд афарѣ ачелеа зіле каре ера менїте пентрѣ оаспедї ла тасѣ дїпломатїкѣ зісѣ. Тот днтрѣлн тімп се скѣла ла 5 оре іарна, ші се кѣлнѣ ла 9. лѣлнѣка не днчетат, дѣлп кѣм оффіціоаселе л сілеа, тот деазна серїн ла фадѣ. — Дїн фѣлѣлнѣде ле конченѣте романе ші латїне, каре ера фоарте ла днделес, ші кѣ чел маї патѣрал стїл, немїка дн-тревенїт нѣл тѣрѣлра. — Авеа датїнѣ маї де тѣлте орї а пофті пѣрерїле а маї тіперїлор ші не лѣнгъ сѣне шервїторїлор преодї. О датъ дн-тревѣл дела знѣл опїніѣнеа дн зн овїент, каре лї респнѣскъ кѣ о сѣлалѣ рѣтѣлнѣ: маї некопт сѣлп еѣ, де кѣт сѣлпї пот да опїніѣнеа дн аша овїент Мѣрїеї тале, атѣлчї і зісе лзі: іарѣ еѣ фїлѣле, дакъ тѣ днпнїтеа теа нѣ воїештї а'дї да пѣререа дн зн

овїент де імпортанцѣ ла манїпѣлѣлнѣнеа клерѣлзі, те жѣдек а фї знѣ сімплѣ ші непрїченѣт, ші аша тревзі сѣлпї деѣ пѣререа са тѣлѣрѣл, ші аша се сіліа а днѣлѣче не тіперї дн кѣпоштїнѣца лѣлкрѣрїлор інтересанѣте не віацѣ.

Авеа датїнѣ а ескѣрѣне пела парохїїле вечїне фѣрѣ де штїре ші непредетат, знде дакъ афла лѣлкрѣрїле касеї ла парохї неордїнате, ші некѣ-вінѣнос, ші кѣ сѣлалѣ датъ се ескѣлзав днпнїтеа лзі нїчї кѣнд нѣї днфрѣлнта, нѣмаї зічеа: кѣ де алѣ датъ кѣнд ва венї ва афла маї ордїнате тоате. Мерѣеа фѣрѣ штїре ші рѣтѣлнѣ не прѣлнѣлрї ла вечїнїї преодї, тѣлнѣкѣнд челе пѣсе днпнїте ші нїчї кѣнд фѣлѣлнѣд чева обсервѣлнїнї днпнѣтѣтоаре. Конверса кѣ попорѣл не знде дѣлѣла, ші дн пѣлѣлнѣорїле сале дн тѣлнѣлїеа.

(Va urma.)

МОРЦІИ ДЕЛА ОЛТЕНЦА.

Дела Олтенїцѣ

Патрѣ мїї де морцїї

Тодї тѣскалї де віацѣ,

Батѣ ла раїѣ дн порцїї.

Черѣ кѣ пѣрѣлдаре,

Сѣ днтрѣ де локѣ,

К'аѣ сѣферїтѣ тарѣ

Дн лѣлпѣ де фокѣ.

Ла раїѣ, кѣмѣ се штїѣ,

Порцїїле' сѣ де ферѣ,

Нѣлнѣканї кѣ простїѣ,

Чї кѣ адеверѣ.

Сѣлпѣлѣ Петрѣ віне

Дн пасѣ лїнїштїтѣ,

Ш'нтрѣавѣ, кѣ чїне

Бате-ашїа рещїтѣ?

„Noi“, респнѣлѣ стрїнїї,

„Карїї не-амѣ жертѣїтѣ

Петръ тоѹ крештинѹ,
Чеї дѹ ресъритѹ,

„Петръ съпта крече,
Съферитѹ амарѹ;
Стѹ съ не апъче
Шачѹ знѹ гѹтарѹ!“

Съптѹлѹ Петръ-ндатѹ
Багѹ тѹла-н сѹнѹ,
Скѹте шѹ ле-аратѹ
„Рѹсескѹ възлетѹнѹ.

Не ачеа фѹидѹ,
Дѹтре торѹѹ ста пѹшѹ,
Дела Олтепѹѹ
„Доѹспрезече рѹшѹ.“

Петръ доѹспрезече
Вомѹ фаче дар' лѹкѹ; —
Чеїалалѹѹ се плече
Дѹдърѹптѹ ла фѹкѹ!

ЕРЕМѹТѹЛѹ ДѹН КАРПАЦѹ

I.

Че сѹрте аз с' аптепте ачесте дерѹ ромѹне,
Че ѹетѹ съв тѹнѹа варварѹлѹи вѹчѹнѹ,
Адѹсе-н деспераре, кѹ-н скѹртѹ нѹ маї аз пѹне,
Сѹ-шѹ сатѹре прѹакѹѹѹѹ, че пѹлпѹ ла тѹме-н
сѹнѹ!

Маї фѹворѹ съв скѹтѹреа „преакѹнѹлѹи пѹрѹнте,
Че азте кѹ ле стрѹнѹе ла фѹаѹедѹлѹ сѹѹ
пѹптѹ,

Сѹв тѹскѹ де кредѹнѹѹ ш' амореа чеа фѹрѹнѹнте,
Ле-адѹсе дѹтро старе, се нѹ маї потѹ ста
дрѹптѹ!

Дѹ астѹ възетаре атѹтѹ де серѹбѹсѹ
М'афламѹ еѹ дѹ кѹлѹѹшѹ кѹ тотѹлѹ кѹвѹн-
датѹ; —

Ера о зѹ де вѹрѹ, серѹнѹ шѹ фѹртѹбѹсѹ,
Че-ндѹампѹ пре тотѹ омѹлѹ сѹ фѹѹ окѹпатѹ.

Мѹскѹѹеле-н фѹрестрѹ фѹчѹѹ а лорѹ тѹскаре,
Сѹлатѹндѹ де възѹрѹѹ, кѹ вѹра а вѹнѹтѹ,
Шѹ нѹ маї сѹнтѹ сѹлѹте, сѹ черче апѹрарѹ
Де фѹрѹглѹ челѹ де еарѹлѹ, алѹ лорѹ дѹштанѹ
кѹмплѹтѹ.

Ма дѹлчеа армѹнѹѹ с'а дѹтрѹрѹнтѹ дѹодатѹ;
Кѹчѹ знѹ пѹнѹжѹнѹ тѹре, че пѹнса 'шѹ а
дѹтѹнѹсѹ.

Дѹ колѹлѹлѹ де пѹрете, п'о тѹскѹ ресѹфѹдатѹ,
Че нѹ шѹте де техне, дѹ ретеа сеа а прѹнѹсѹ,

Сѹлѹнда ка сѹ скапе, доѹбѹса еї стрѹгаре,
Сѹсѹрѹлѹ челѹ де тѹрте ера атѹтѹ де вѹѹ,
Дѹ кѹтѹ лѹсаѹлѹ ла-о парте прѹфѹндѹамѹ кѹѹетаре,
Сѹрѹндѹ, сѹ vedѹ кѹ окѹи торѹѹра че-о дескрѹѹ.

Мѹскѹѹа стрѹнѹсѹ легатѹ кѹ фѹре де пѹчѹоре,
Кѹ кѹтѹ еа сѹ рѹлѹнѹтѹ маї пѹлѹтѹ, кѹ-атѹтѹ
маї рѹѹ;

Кѹчѹ крѹдѹлѹ де пѹнѹжѹнѹ, че-о сѹѹе, пѹлѹ тѹбре,
Нѹ сѹмте дѹдѹраре кѹ че дѹ-н хатѹлѹ сѹѹ. —

О, дѹлче Ромѹнѹлѹ, пѹшѹптѹ скѹлѹдатѹ дѹ сѹнѹѹ,
Че даї знѹ фѹалпѹкѹ пѹте ла векиѹлѹ тѹѹ попорѹ!
Ачѹстаї ш'а теа сѹрте: а ѹете шѹ а пѹлѹѹе,
Кѹчѹ фѹреле ѹтрѹѹѹѹ дѹкѹрѹкѹ алѹ тез пѹчѹорѹ;

йтѹрашѹ дѹ кѹрса пѹсѹ кѹ-знѹ секѹлѹ дѹнаѹте,
Ш' акѹтѹлѹ vezї, кѹтѹ те сѹѹе „патрѹнѹлѹ“
пѹн' ла осѹ

Де-арѹ фѹ тѹкарѹ непѹѹѹѹѹ не вѹѹторѹ кѹшѹнте,
Сѹ фѹгѹ де прѹтентѹрѹ атѹтѹ де „ѹенерѹсѹ!“

Сѹм орѹ, стрѹпѹнѹсѹ деодатѹ прѹн ѹнѹтѹ кѹ-о спѹдѹ,
Сѹ торѹ, лѹвѹтѹ де пѹлѹтѹлѹлѹ остѹшѹлѹи фѹросѹ,
Сѹ торѹ дѹ кѹтѹнѹкѹ лѹптеї, п'знѹ вѹрѹфѹ де
варѹкаѹѹ,

Сѹре-а Патрѹї фѹрѹѹѹѹ, е дѹлче шѹ фѹртѹбѹсѹ! —

Сѹ торѹ ѹсе-н катене де тѹнѹ шѹ де пѹчѹоре,
Сѹдѹ сѹгѹ ѹнетѹкѹлѹ не-нчетѹ сѹнѹѹе теѹ;
Е тѹрте кѹ рѹшѹне, шѹ челѹ че астѹелѹ тѹбре,
Е лѹшѹ, шѹ-н ѹсторѹнѹ недѹмѹ де ѹенѹлѹ сѹѹ!